

Studeranderådet utvärderar psykologutbildningen: – Vi bör ställa högre krav!

Psykologförbundets Studeranderåd (SR) har försökt att definiera och med frågeformulär till berörda studierektorer undersökt psykologutbildningens utbildningskvalitet. Programledning och studerande bör ställa högre krav då det stärker yrkeskåren, skriver Studeranderådets utbildningsbevakningsgrupp.

Studeranderådet anser att det är rimligt att ställa högre krav än Högskoleverkets minimikrav på psykologutbildningen, som är en av landets mest eftertraktade utbildningar. En garanterad hög lägsta nivå på psykologutbildningen stärker hela vår yrkeskår. Frågor som vi har diskuterat är i vilken grad utbildningens innehåll och kvalitet är oberoende av studieort, och om utbildningen håller hög pedagogisk kvalitet.

Utifrån HSVs senaste utvärdering av samtliga psykologprogram (1), högskoleförordningen och Psykologförbundets utbildningspolitiska policyprogram, formulerade studeranderådet frågor

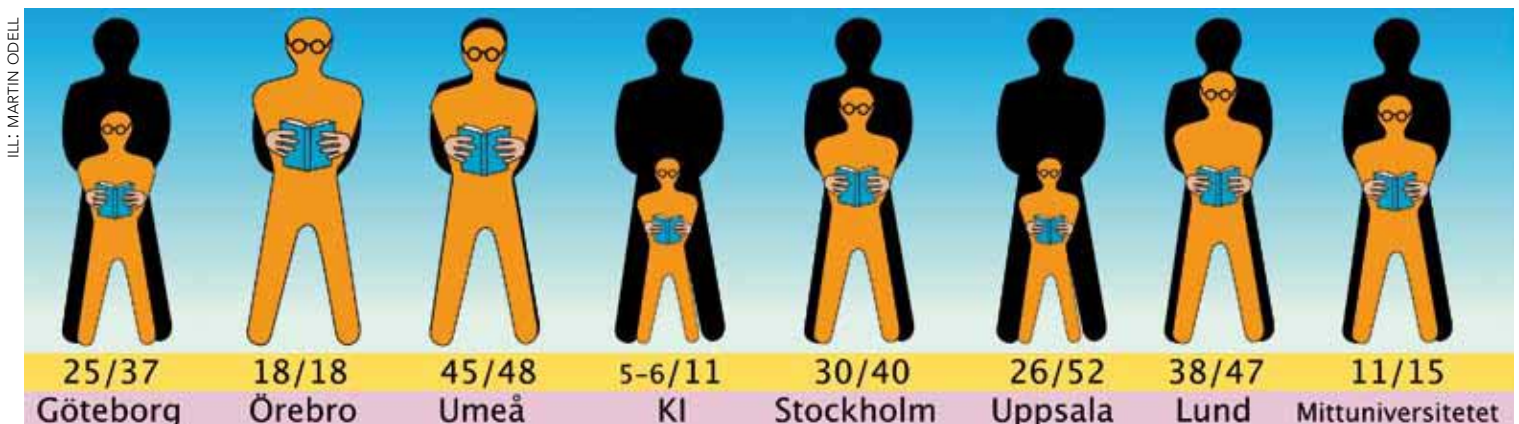
tänkta att belysa aspekter av utbildningens kvalitet. Här lyfter vi det urval av frågor där vi har fått mest jämförbara svar. Dessa rör pedagogisk kvalitet, handledning och val av inriktning på klientarbetet samt undervisning i forskningsmetod.

Frågorna sammanställdes till en enkät som skickades till studierektor på respektive utbildningsort. Alla studierektorer svarade, utom Linköpings studierektor, som vid tillfället var avgående. I de fall oklarheter förekom kontaktades berörd studierektor för ett förtydligande.

Undersökningen syftar till att med exempel från enkätsvaren belysa psykologutbildningens aktuella situation,

samt skapa diskussion kring frågor om nationella kvalitetskriterier för psykologutbildningen.

För studenten är det viktigt att föreläsare både har gedigen ämneskompetens och god pedagogisk förmåga att förmedla sin kunskap. Hur kan det säkerställas att föreläsare har förmåga att förmedla ämneskunskaper till sina studenter? I högskoleförordningen står att anställning av professor, lektor och adjunkt ska ske med omsorgsfull bedömning av både vetenskaplig och pedagogisk skicklighet. Vidare står att lektorer, biträdande lektorer och adjunkter ska ha genomgått en högskolepedagogisk utbildning eller på annat sätt förvärvat motsvarande kunskaper

Tabell 1) Antal anställda lärare med högskolepedagogisk utbildning/totalt antal anställda lärare.

(Reservation iaktas på grund av utbildning som just startats. Svar gäller nästa läsår. Alla lektorer måste fullfölja högskolepedagogisk utbildning inom två år efter anställning.)

Tabell 2) Antal undervisningstimmar per student under hela Psykologprogrammet

*Siffrorna är approximativt beräknade utifrån att studierektorerna angav en riktlinje om 10-12 timmar per vecka.

**Studierektorn kommenterar: "Programmet är under uppbyggnad."

samt visat pedagogisk skicklighet. Omfattningen av denna kurs regleras inte i högskoleförordningen. Däremot vid den så kallade rektorskonferensen 2005 (2), där alla Sveriges universitets och högskolors rektorer deltar, antogs rekommendationen att den högskolepedagogiska kursen sammanlagt ska omfatta minst 10 veckors heltidsstudier.

Enkäten visar att det vid hälften av de tillfrågade programmen är långt ifrån alla lärare som har genomgått en formell pedagogisk utbildning. Det verkar saknas tydliga minimikrav på formell pedagogisk utbildning. Vi vill påpeka att frågan i enkäten inte tog hänsyn till undervisande lärare som saknar formell utbildning, men har förvärvat motsvarande pedagogiska färdigheter. Vi menar inte heller att formella pedagogiska kurser i sig garanterar pedagogisk skicklighet eller är det enda måttet på detta. Däremot anser vi det rimligt att betrakta en högskolepedagogisk kurs som ett formellt lägsta krav.

Hur detta skulle kunna tillgodoses kan diskuteras. När studenter ska utveckla nya färdigheter förekommer ofta att medstudenter och lärare observerar och ger återkoppling. Som terapeut råds man att gå i handledning för att bland annat finslipa sina kunskaper. Skulle samma system kunna tillämpas då det gäller undervisningskvalitet? Kolleger som närvarar vid något undervisningstillfälle varje kurs och därefter

i handledningsform ger feedback till undervisande föreläsare. Vi föreslår att studierektorerna överväger kvalitets-

” Det ter sig helt rimligt att ställa högre krav än så på en utbildning som tillhör en av de mest eftertraktade i landet

säkring av undervisningen som nyttjar kollegial granskningsmetod, så kallad peer-review. Detta tycker vi även ska omfatta gästföreläsare.

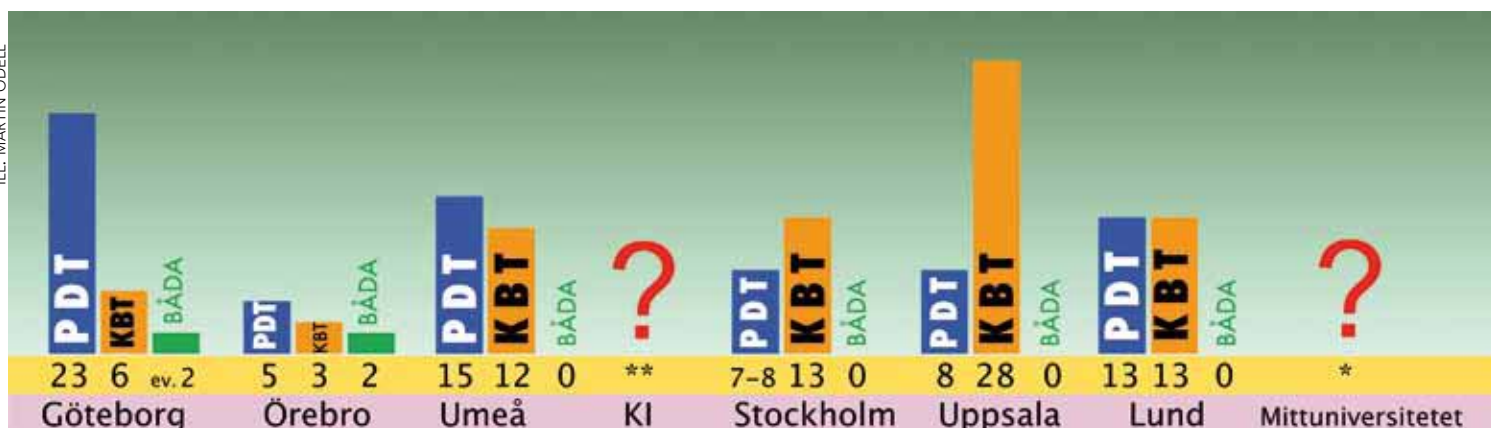
I **PSYKOLOGFÖRBUNDETS** utbildningspolitiska policyprogram belyses vikten av lärartäthet och lärarintensitet vid undervisning av ett ämne som innehåller såväl teoretiska som praktiska moment. Detta kan tolkas som att studenterna behöver god tillgång till och direktkontakt med sina föreläsare för att tillägna sig gedigen kunskap. Antalet timmar lärarledd undervisning varje student ges kan därför anses vara ett mått på pedagogisk kvalitet. Undervisningstimmar varierar från 1 580-2 200, med reservation för att den senare siffran är en approximation. Jämför man i stället den näst högsta och lägsta siffran är skillnaden 220 timmar. Variationen

kan avspegla reella skillnader men även hur administratörer tagit fram siffran. Enkätfrågan avsåg mäta hur många lärarledda timmar, det vill säga undervisning i alla dess former med minst en närvarande lärare som en psykologstudent får under sina fem år på psykologprogrammet.

Samtliga lärosäten kräver att handledaren under det kliniska arbetet är legitimerad psykoterapeut och har genomgått handledarutbildning för psykoterapeuter. Endast Göteborg har uppgivit att legitimerad psykolog är ett krav utöver detta. Vid Mittuniversitetet kommer man att prioritera handledare som är legitimerade psykoterapeuter, i första hand med psykologexamen i botten.

Specialistordningen, 1992 med senare ändringar senast 2007, tillkom som ett strategiskt mål för att bidra till att avgränsa och tydligt beskriva psykologins komplexitet. Specialistrådet menar att de statligt reglerade psykoterapeututbildningarna inte är tillräckliga för psykologer som önskar specialisera sig inom psykologisk behandling/psykoterapi. Bör det kliniska arbetet tydligare utformas så att det utgör en grund för behörighet till specialistutbildningen snarare än till vidareutbildning till legitimerad psykoterapeut?

VID UPPSALA och Stockholms universitet väljs inriktning mot kognitiv

Tabell 3) Antal handledare med psykoterapeututbildning med inriktning mot PDT/KBT/båda.

*Har inte ännu startat kliniska terminerna.

** i.u. står för ingen uppgift.

beteendeterapeutisk terapi, KBT, eller psykodynamisk terapi, PDT, på det kliniska arbetet. Vid Örebro universitet läser studenterna integrativ psykoterapi. Vid övriga lärosäten väljs inte inriktning mellan KBT och PDT. Vid Mittuniversitetet och Karolinska Institutet, KI, understryker man att det kliniska arbetet är inriktat mot evidensbaserad vård. Båda planerar och förbereder för ett evidensperspektiv när det gäller psykoterapimomentet.

HSV uppmanar i sin utvärdering 2003 att psykologutbildningarna ska eftersträva öppenhet för olika terapiriktningar. Att ställa exkluderande krav om evidensbaserad innebär att man utesluter en hel del terapeutiska metoder som vid andra lärosäten är vedertagna. Vilka konsekvenser får det för vår framtida yrkeskår att vissa nyexaminerade riskerar att ha bristande inblick i andra terapiinriktningar än de

som under studietiden uppnått kraven på evidens? Bereds psykologstuderande i tillräcklig utsträckning på att möta framtida förändringar i synen på validerad psykologisk behandling?

Ett av HSVs examensmål är att examinerade studenter ska kunna visa fördjupad förmåga att på vetenskaplig grund kritiskt utvärdera och utveckla behandlingsarbete och åtgärdsprogram. Ska fokus i det kliniska arbetet vara på denna förmåga, framför att behärska en viss klinisk inriktning? Vi tror att förmågan att senare inhämta sådan kunskap beror på vilken kultur av flexibilitet och öppenhet institutionen förmedlar i grundutbildningen.

I Psykologtidningen har det nyligen förts debatter om evidenskravet på psykoterapi. Däremot saknas diskussion om vilken roll de växande evidenskraven spelar för utformning av psykologutbildningen. Vi välkomnar inlägg

i Psykologtidningen om vad som ska ingå i "den breda synen" på psykologisk behandling inom ramen för grundutbildningen.

EN DEL AV ENKÄTEN berörde undervisning i forskningsmetodik. Hur många poäng undervisningen omfattar samt under vilka terminer undervisningen ges. Svaren tyder på att det förekommer två typiska upplägg av undervisning, som en strimma genom merparten av utbildningen eller som separata fokuskurser. Utbildningarna vid Mittuniversitetet, KI samt Lunds och Stockholms Universitet präglas av metodinslag som kontinuerligt följer flertalet terminer. Mittuniversitetet och KI har även en markant större proportion av forskningsinslag, mätt i högskolepoäng, än övriga utbildningsorter.

Ett starkt metodkunnande är psykologens verktyg för att utveckla, utvärdera och att med omsorg tillämpa psykologisk kunskap. Ett kontinuerligt inslag av forskningsmetodik främjar en kultur där forskningsanknytning blir en naturlig och självklar del i alla utbildningens områden något som också borde gynna en integrering mellan akademi och praktik. En nackdel med fokuskurser, som vi ser det, är att metodinslagen blir alltför isolerade och att vetenskaplig medvetenhet inte underhålls i samma utsträckning som en kontinuerlig integrering gör. Att forskningsmetod i möjligaste mån införlivas med övriga kursmoment utesluter inte behovet av separata fokuskurser.

FAKTA PSYKOLOGUTBILDNINGEN

* 1982 sjuöppades den femåriga psykologutbildningen och då hade alla lärosäten samma utbildningsplan. Utformningen motiverades av att utbildningen skulle vara av generalistkaraktär, det vill säga att man som examinerad skulle kunna arbeta inom vilket som helst av psykologens verksamhetsområden.

* 1993 tillkom en ny studieordning och likformigheten luckrades upp. Innehållet behölls i stort sett, men omfattning av poäng för enskilda moment kunde variera mellan olika lärosäten. Praktikterminen och uppsatsarbetet var dock fortsatt gemensamt.

* Sedan 1995 ges psykologprogrammet även av Linköpings universitet och sedan 2002 av Örebro universitet (1). Linköpings universitet har en annan struktur än de övriga utbildningarna genom ett problembaserat lärande (PBL) (1). * Sedan hösten 2007 finns även psykologprogrammet vid KI och sedan hösten 2008 vid Mittuniversitetet i Östersund.